

Antibakteriālo līdzekļu patēriņa tendenču izvērtējums Bērnu kliniskajā universitātes slimnīcā 2006.–2017. gadā

Inese Sviestiņa^{1,2,3}, Dzintars Mozgīš⁴

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Farmācijas fakultāte, Latvija

² Bērnu klīniskā universitātes slimnīca, Latvija

³ Latvijas Universitāte, Medicīnas fakultāte

⁴ Rīgas Stradiņa universitāte, Sabiedrības veselības
un epidemioloģijas katedra, Latvija

Ievads. Ņemot vērā aizvien pieaugošo mikroorganismu rezistenci pret antibiotikām (AB), ir svarīgi veicināt racionālu to lietošanu. AB patēriņa pētījumi palīdz atklāt būtiskākās problēmas AB lietojumā slimnīcās.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir izpētīt AB patēriņa tendences bērnu slimnīcā (BKUS). Retrospektīvā pētījumā tika analizēts patēriņš visu AB sistēmiskai lietošanai no ATĶ (anatomiski terapeitiski ķīmiskās) klasifikācijas J01 klases. Dati par AB lietojumu slimnīcās nodaļās tika iegūti no aptiekas datu bāzes, kur zāļu formu daudzumi bija norādīti ampulās, tabletēs u. tml., tos vispirms pārrēķinot gramos un tad definētās diennakts devās (DDD), kas raksturo kopējo AB patēriņu, kā arī DDD/100 gultu dienām (GD) un DDD/100 pacientiem (P), kas raksturo lietošanas intensitāti. Dati par gultu dienu un ārstēto pacientu skaitu tika iegūti no slimnīcas statistikas daļas. Dati tika apkopoti *Excel* tabulā. AB kopējais patēriņš tika analizēts arī procentuāli – visas AB tika kārtotas, ņemot vērā iepriekš aprēķināto DDD daudzumu. Tālāk tika analizētas tikai tās AB, kuru patēriņš DDD veidoja 90% no kopējā patēriņa (90% DU). Sīkāk analizēts AB patēriņš Bērnu ķirurģijas klīnikā (BĶK) 2014.–2017. gadā, īpašu uzmanību pievēršot ceftriaksona patēriņa izmaiņām.

Rezultāti. AB patēriņš, rēķinot DDD, samazinājās: no 58847 (2006. g.) līdz 38462 (2017. g.). Savukārt, rēķinot AB izlietojumu DDD/100 GD, tas palielinājās: 39,5 (2006. g.) – 54,3 (2017. g.). Līdzīgas tendences ir, rēķinot DDD/100 P: 226 (2006. g.) – 265 (2017. g.). Divas biežāk lietotās AB grupas bija β laktāma AB, penicilīni (ATĶ J01C) un citas β laktāma AB (ATĶ J01D). J01C grupas AB patēriņš samazinājās, rēķinot DDD: 34279 (2006. g.) – 15047 DDD (2017. g.). Rēķinot izlietojumu DDD/100 GD, tas gandrīz visus gadus bija vienmērīgs: 23 (2006. g.) – 21,2 DDD/100 GD (2017. g.). Būtisks patēriņa kritums novērots 2014. gadā – attiecīgi 12293 DDD un 14,2 DDD/100 GD. Otrās biežāk lietotās J01D grupas AB patēriņš pieauga no 10152 (2006. g.) līdz 11902 DDD (2017. g.) ar lielāko patēriņu 15228 (2013. g.). Rēķinot DDD/100 GD, šīs grupas AB patēriņš pieaudzis no 6,8 (2006. g.) līdz 16,8 (2017. g.). Rēķinot 90% DU, konstatēts, ka, sākot no 2008. gada, amoksicilīns (J01CA04) bija visbiežāk lietotā AB slimnīcā. Tā bija arī vienīgā AB kas visos gados bija starp piecām biežāk lietotajām AB. Ceftriaksons pamanāms starp piecām biežāk lietotajām AB arī 2007. gadā. BĶK ceftriaksona patēriņš ir samazinājies no 1518 DDD (2014. g.) līdz 416 DDD (2017. g.) un 18,2 DDD/100 GD (2014. g.) – 5,7 DDD/100 GD (2017. g.). Tas ir noticis galvenokārt uz cefotaksīma un ampicilīna rēķina. Attiecīgi: 13 DDD (2014. g.) – 690 DDD (2017. g.) un 0,2 DDD/100 GD (2014. g.) – 10 DDD/100 GD (2017. g.) cefotaksīmam un 1155 DDD (2014. g.) – 1506 DDD (2017. g.) un 13,9 DDD/100 GD (2014. g.) – 21,7 DDD/100 GD (2017. g.) ampicilīnam.

Secinājumi. DDD metodes izmantošana, neraugoties uz tās nepilnībām, ļauj gūt priekšstatu par AB patēriņa tendenču izmaiņām. BKUS ir pieaudzis AB patēriņš, rēķinot DDD/100 GD. Tas iespējams, ja lielāks skaits pacientu saņem AB, pacientam nozīmē lielāku AB devu vai arī ārstēšana kļūst intensīvāka. Lai noteiktu, kuri faktori ir ietekmējuši patēriņa izmaiņas, ko var ietekmēt arī dažādi papildu faktori, piemēram, pārmaiņas nodaļu AB krājumu loģistika, ir nepieciešama analīze. Pozitīvi vērtējams, ka dažādu racionālas AB lietošanas veicināšanas aktivitāšu rezultātā (rekomendācijas, AB lietošanas analīze, lekcijas u. c.) ir izdevies ievērojami samazināt ceftriaksona patēriņu BĶK 2017. gadā. Tas ir noticis galvenokārt uz cefotaksīma un ampicilīna patēriņa pieauguma rēķina. Ir jāturpina AB lietošanas analīze, izmantojot arī citas metodes, lai noskaidrotu, piemēram, J01D grupas AB patēriņa pieauguma iemeslus slimnīcā.